

HÄMEENLINNAN HALLINTO-OIKEUS PÄÄTÖS Numero 1 (1)

2. jaosto

Raatihuoneenkatu 1

13100 HÄMEENLINNA

Puhelin 010 36 42200

Telekopio 010 36 42269

Sähköposti hameenlinna.hao@oikeus.fi

10/0544/2

Antopäivä Diaarinumero

1.9.2010

00450/09/5199

1

ASIA Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta tehtyä päätöstä koskeva valitus

ASIANOSAISET

Muutoksenhakija Pertti Tuori

Jalkavalantie 230

38510 Sastamala

PÄÄTÖS, JOHON ON HAETTU MUUTOSTA

Pirkanmaan ympäristökeskuksen päätös 27.1.2009

Dnro PIR-2008-R-3-531

Pirkanmaan ympäristökeskus on valituksenalaisella päätöksellään päättänyt, että Sastamalan kaupungin Kittilän kylään tiloille RN:ot 12:41, 3:88, 19:5 ja 2:106 suunniteltuun tuulivoimahankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (myöhemmin YVA).

Alustavan hankesuunnitelman mukaan Irriäistien tuulivoimapuisto koostuu 4-5 tuulivoimalasta, joiden teho on 2-3 MW (megawattia). Voimaloiden napakorkeus on 100-120 metriä ja roottorin läpimitta 80-100 metriä. Voimaloiden kokonaiskorkeus on 140-170 metrin välillä. Esitetyssä suunnitelmassa maksimikoko on 3 MW. Hankealueen länsipuolella sijaitsee yksi noin 65 metriä korkea tuulivoimala.

Ympäristökeskus on perustellut päätöstään muun ohella seuraavasti:

YVA-asetuksen hankeluettelo ei sisällä tuulivoimaloita tai tuulivoimapuistoja. Tuotannon kannalta edullisiin tuuliolosuhteisiin perustuvan suunnitelman mukaan tuulivoimapuiston voimaloiden korkeus olisi huomattava ja ne olisi lisäksi sijoitettava 40-50 metriä ympäröivää maastoa korkeammalle. Hankkeen maisemallisen vaikutusalueen laajuus olisi merkittävä ja ulottuisi Sastamalan, Suodenniemen ja Mouhijärven alueille.

Hankkeen vaikutukset kohdistuvat myös valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin.

Suuret tuulivoimalat hallitsevat maaseututaajaman asukkaiden elinympäristölle tyypillistä maisemaa. Tuulivoimapuiston sijoittuminen Suodenniemen maaseututaajamaan muuttaa todennäköisesti merkittävästi alueidentiteettiä. Suodenniemen ja Mouhijärven loma-asutus kokee tuulivoimalan todennäköisesti merkittävänä muutoksena. Muutos kohdistuu merkittävään väestömäärään.

Hankkeen haitalliset asutukseen kohdistuvat asumisviihtyisyyttä vähentävät kokonaisvaikutukset muodostuvat maisemaa hallitsevasta muutoksesta, melun havaittavuudesta ja häiritsevyydestä sekä valon ja varjon vilkkumisesta. Ohjearvojen mukaan terveyshaittana arvioitavia yöaikaisia keskiäänitasoja voisi muodostua lähimmän asunnon ja loma-asuntojen alueelle. Kokonaisvaikutukset kohdistuvat erilaisina lähimpiin yksittäisiin asuntoihin, taajaman suuntaan ja hankkeesta itään. Alustaviin hanketietoihin liittyvät tekniset vaihtoehdot ja mahdollisten vaikutusalueiden ulottuminen lähelle taajama-asutusta ja loma-asutusta muodostavat yhdessä epävarmuuden, jonka perusteella suunnitellun tuulivoimapuiston haitallisia vaikutuksia viihtyvyyteen voidaan pitää todennäköisinä ja kokonaisuutena merkittävinä.

Suunniteltu hanke ei muuta kallion geologisia arvoja. Tuulipuisto sijoittuu

kuitenkin valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle.

Hankkeen elinkaaren pituus on kymmeniä vuosia, vaikka rakenteet ovat purettavissa. Asuinviihtyvyyden kannalta toiminnanaikaiset vaikutukset ovat pysyviä.

Hankkeella on todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ottaen huomioon edellä mainitut hankkeen ominaisuudet, sijainti ja luonne.

Lisäksi ympäristökeskuksen päätöksessä todetaan muun ohella seuraavaa:

Hankkeen ympäristövaikutusten kohdistuminen

Voimala vastaisi uusinta tekniikkaa, mutta alustavassa hankesuunnitelmassa on vasta alustavia tietoja mahdollisista tekniikkavalinnoista. Voimaloiden tekniset valinnat vaikuttavat vaikutusalueisiin. Vaikutusten

arvioinnin tarkkuus vastaa siten tässä vaiheessa tuulivoimaloista tehtyjä selvityksiä ja oppaita. Suomessa ollaan vasta kartoittamassa rannikolta sisämaahankin ulottuvaa mahdollista tuulivoimaloille soveltuvaa tuulisuusaluetta ns. tuuliatlasta. Hankesuunnitelman kokoisesta sisämaan tuulivoimapuiston ympäristövaikutuksista Suomen olosuhteissa ei ole vielä kokemuksia.

Maisemamuutoksen kohdistuminen kulttuurimaiseman arvoihin

Hankkeesta vastaavan valokuvasovitteet havainnollistavat 170 metriä korkeiden voimaloiden maisemavikutusta talviaikaan 3 kilometrin etäisyydellä nähtynä, valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuri maiseman alueelta avautuvissa maisemissa vanhainkodilta ja Laviantieltä vanhalta kirkolta sekä 2,5 kilometrin etäisyydellä Kouraniemestä yli maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisema-alueen. Vanhainkodilta katsottuna Suodenniemen kirkko peittyy katselusuunnassa sitä ympäröivään puustoon. Myös Kouraniemessä hanke on selkeästi nähtävissä ja

nykyinen voimala asettuu osaksi ryhmää. Laviantieltä päin maaston muoto katkaisee näkymän. Katselusuunnassa näkyy Suodenniemen keskustassa sijaitseva masto mittakaavallisesti kirkkoa ja nykyistä tuulivoimalaa korkeampana elementtinä. Suodenniemellä ei ole muita maastoon huomattavasti korkeampia rakenteita.

Melun (keskiäänitasot, häiritsevyys, havaittavuus), maisemamuutoksen sekä valon ja varjon vilkkumisen kohdistuminen asutukseen.

Hankkeen aiheuttama keskiäänitasolla ilmaistu melu kohdistuu voimakkaimmin lähimpiin yksittäisiin asuntoihin. Yöajan ohjearvo saattaa ylittyä lähimmän asunnon alueella tuulivoimaloiden sijoittelusta riippuen. Käytettävissä olevien tietojen perusteella päiväajan ohjearvon alittumista ei voi varmistaa. Keskiäänitaso ei todennäköisesti ylitä ohjearvoa taajaman asuinalueella päivällä, ja yöajan ohjearvo näyttäisi alittuvan. Yöajan ohjearvo ylittyisi vapaa-ajanasutuksen alueella ja päiväajan ohjearvon alittumista lähimmän vapaa-ajanasunnon alueella ei voi varmistaa. Hankkeelle tyypillinen jaksottainen suhahtava ääni on todennäköisesti havaittavissa laajemmalla alueella. Melu voi heikentää asuinviihtyvyyttä ainakin taajaman lähimmillä asuinalueilla ja vapaa-ajanasunnoilla. Melun häiritsevyys suhteellisen hiljaisella järviolueella hanke-alueesta itään on mahdollista. Suhahtavan äänen erottuminen hiljaisesta taustasta virkistykseen käytettävällä alueella olisi häiritsevää. Kantatien liikenteenmelua on kuultavissa kallioalueella, selvemmin Irriäistien pohjoispuolelle.

Hankkeesta vastaava laati Tanskan tuulivoimalayhdistyksen internetsivuilta saatavissa olevalla laskentamallilla kuukausittaiset havainnekuvat vilkkuvan valon ja varjon vaikutusalueista (1. liikkuva varjo) (1 :20000). Laskennan lähtöarvoina ovat roottorin halkaisija 100 m ja kokonaiskorkeus 170 m, käyntiaika 75 % ja aurinkoisuus 33 % vuoden keskiarvona (Ilmatieteennlaitoksen mukaan). Näiden mukaan vilkkuvan valon vaikutusalue saattaa ulottua taajamaan asutuksen läheisyyteen. Muista suunnitelluista sijoituspaikoista kohdistuisi lähiasutukseen vilkkumista helmi-huhtikuussa ja syys-marraskuussa. Lähimpään vapaa-ajanasutukseen Paisjärvellä kohdistuu vilkkumista maaliskuu- ja elokuussa. Loma-asutus sijaitsee metsäisen itärannan suojassa. Vilkkuminen olisi jaksottaista ja toistuvaa. Vilkkumista voisi esiintyä taajamassa aamupäivisin ja Paisjärvellä aamuisin. Lähiasutuksen elinympäristöön kohdistuva vilkkuminen on kestoltaan pidempää. Esiintymisaikojen tarkka päivittäinen pituus ja toistuvuus ei ilmene laskentakuvista.

Hankkeen maisemavaihtelu on hallitseva taajaman asutuksen alueella ja virkistykseen käytettävillä alueilla (500-600 asukasta). Hanke sijoittuu taajamaa huomattavasti korkeammalle alueelle, joten taajaman asutuksen lähiympäristöön ei välttämättä muodostu suoria laajoja näkymiä kallioalueen päällä sijaitsevaa hanketta kohti. Näkymien avautuminen vaihtelee asuinalueiden ja yksittäisten asuntojen sijainnin mukaan. Kallioalueen maastonkorkeudet ja alueen metsäisyys voivat estää paikoin hankkeen näkyvyyttä lähimmillä asuinalueilla. Hanke hallitsee maisemaa laajempien järvien suunnasta katsottuna. Metsäjärviltä metsän yli avautuva maisemamuutos on todennäköisesti merkittävä.

Suodenniemen asutukseen kohdistuvat sosiaaliset vaikutukset

Hanke muuttaa maaseututaajaman alueidentiteettiä todennäköisesti merkittävästi. Muutoksen haitallisuus tai myönteisyys on vaikeasti ennakoitavissa ja on lopullisesti todennettavissa vasta seurannalla. Hankkeella olisi todennäköisesti vaikutuksia sijaintikunnan imagoon. Vapaa-ajanasutus kokisi muutoksen todennäköisesti merkittävänä.

KÄSITTELY HALLINTO-OIKEUDESSA

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Tuori vaatii, että ympäristökeskuksen päätös kumotaan.

Alueluokituksen muuttaminen

Ympäristökeskuksen päätöksessä on tietoisesti muutettu alueiden maisemaluokituksia, mikä tekee päätöksestä virheellisen. Päätöksen alussa

ja tämän jälkeenkin maakuntakaavassa maakunnallisesti merkittäviksi kulttuurimaisema-alueiksi määritellyt

alueet määritellään virheellisesti valtakunnallisesti merkittäviksi.

Siltä osin, kuin valtakunnallisen kulttuurimaiseman muuttuminen on katsottu perusteeksi YVA:n tarpeellisuudelle, on valituksenalainen päätös väärin perusteltu.

Lisäksi päätöksen sivulla 2 on mainittu, että Mouhijärvellä sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema noin 7 kilometrin etäisyydellä. Koska kyseinen valtakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema (Eskolan ja Tervämäen kylät) on huomattavan etäällä ja sitä ei muuten tekstissä mainita, on selvää, ettei suunnitellun hankkeen vaikutuspiirissä ole mitään päätöksen perusteluissa mainittua valtakunnallisesti merkittävää kulttuurimaisemaa, mikä tekisi YVA:n tarpeelliseksi.

Hankkeen mahdolliset ympäristövaikutukset asetuksen hankeluettelossa mainittuihin hankkeisiin verrattuna

Toissijaisesti hallinto-oikeuden tulee arvioida, ovatko hankkeen ympäristövaikutukset vastaavia kuin YVA-asetuksen hankeluettelossa. On syytä arvioida myös, onko päätös tasapuolinen muiden Suomen ympäristökeskuksen tekemiin tuulipuistopäätöksiin verrattuna. Esimerkkeinä Kemlin Ajoksen tuulipuisto (10* 3 MW), Tornion Röyttä (28 MW), Raahen tuulipuisto ja Haminan Summan alueen tuulipuisto, jotka eivät ole tarvinneet YVA-menettelyä.

Lisätietoja

Asian käsittelyn yhteydessä on esitetty runsaasti uhkakuvia maisemaan, linnustoon, meluun, luontoon, varjoihin, vilkkumiseen, asutukseen ja vastaaviin seikkoihin liittyen, ilman kunnollisia perusteluja. Ainuttakaan myönteistä sanaa tuulivoimasta ympäristökeskuksen päätös ei sisällä, eikä niitä myöskään ole tuotu esiin asian käsittelyn aikana asian esittelijän toimesta. Aiheesta on kuitenkin saatavissa tietoa ja kokemusta Euroopasta jo kymmenien vuosien ajalta.

Valituksenalaisessa päätöksessä mainitut kalliosuojelualueet tuulipuistoalueella kuuluvat arvoluokkaan 5, kun arvoluokka 1 on arvokkain. Kaksi pohjoisinta tuulivoimalan sijaintipaikkaa eivät kuulu suojelualueeseen. Kallioaluetta ei ole tarkoitus louhia vaan siihen porataan reiät voimalan ankkurikiinnityksille.

Lausunnot ja selitykset Pirkanmaan ympäristökeskus on antanut valituksesta lausunnon, jossa se esittää valituksen hylkäämistä.

Ympäristökeskuksen päätöksessä sivulla 2/10 kohdassa "Suojelukohteet ja -alueet" mainittujen kahden valtakunnallisesti merkittävän kulttuurimaiseman, Leppälampi-Taipaleen ja Kirkkojärven kulttuurimaisemat, ja Jalkavan kulttuurimaiseman osalta on kysymys kohteista, jotka sisältyvät vuonna 1993 julkaistuun ympäristöministeriön ja museoviraston inventointiin valtakunnallisesti merkittävistä kulttuurihistoriallisista ympäristöistä (Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16). Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista koskee kyseisessä inventoinnissa mainittuja kohteita, joiden arvojen turvaaminen tulee ottaa huomioon alueiden käytön suunnittelussa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Maakuntakaavaan kyseiset alueet on merkitty maakunnallisesti arvokkaina kulttuuriympäristöinä.

Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole muutettu alueiden maisemaluokituksia. Se, että maakuntakaavassa kohteet on merkitty maakunnallisesti arvokkaina kulttuuriympäristöinä, ei muuta mainitun valtakunnallisen inventoinnin statusta.

Valituksessa mainitut muut tuulivoimahankkeet ja nyt käsillä oleva hanke poikkeavat lähtökohtaisilta olosuhteiltaan ja siten myös todennäköisten ympäristövaikutustensa haitallisuuden osalta ratkaisevalla tavalla toisistaan. Tuulivoimalat ovat luonteeltaan rinnastettavissa teollisiin rakenteisiin ja toimintoihin, joiden vaikutukset ympäristöönsä ovat maaseututaajamassa ja maatalousmaisemassa erilaisia kuin teollisessa ympäristössä.

Valituksessa ja valituksenalaisessa päätöksessä mainittuihin kallioalueisiin liittyen todetaan, ettei suunniteltu hanke muuta kallion geologisia arvoja.

Tuori on antanut vastaselityksen.

Lähimmästä suunnitellusta voimalasta on kirkon kulttuurialueeseen matkaa noin kaksi kilometriä. Koppelon tilan läheisyydessä, jossa Tuori asuu, on jo yksi tuulivoimala. Näin tuulivoimalat jo ovat osa paikallista maisemaa.

Ympäristöministeriössä meneillään olevassa hankkeessa tuulivoima pyritään saamaan YVA-asetuksen hankeluetteloon. Ympäristöministeriö on ehdottanut YVA:n rajaksi kolmea eri vaihtoehtoa, jotka ovat 10, 20 ja 30 tuulivoimalaa.

Etäisyys Tuorin nykyisestä asunnosta jo paikallaan olevaan tuulivoimalaan on 270 metriä. Voimalan käyntiääni on suurin tuulen käydessä voimalalta taloon. Voimalan ääntä ei kuulu, mikäli Tuori on talon takana tai sisällä. Voimalan ollessa sivuun kääntyneenä, sen ääntä on vaikea erottaa. Nykyaikaiset voimalat ovat tätäkin hiljaisempia. Esittelijän esittämät uhkakuvat meluarvojen ylittymisestä ovat erittäin epätodennäköisiä edes hankealuetta lähimpänä olevalla rakennuksella.

Liitteenä ovat maailman suurimman voimalavalmistajan, Vestas-yhtiön,

3:n MW:n tuulivoimalan meluarvot sekä niiden perusteella Tanskan tuulivoimateollisuuden laskurilla laske-
tut kokonaismelut 7, 8 ja 10 m/s tuulen nopeuksilla hankealuetta lähimpänä olevan asunnon etäisyydellä.
Vasta 10 m/s tuulen nopeuksilla yöaikaiset melun ohjearvot ylittyvät tuulen käydessä voimaloilta asuntoon
päin. Tässä tapauksessa se tarkoittaa kaakkoistuulta, vallitsevan tuulensuunnan ollessa tällä alueella lou-
naasta.

10 m/s ja kovemmilla tuulen nopeuksilla tuulen itsessään aiheuttama melu peittää voimaloiden käyntiää-
nen.

Lähes viiden vuoden kokemuksella Tuori tietää, että voimalan roottorin valon ja varjon välkkyminen rajoit-
tuu vain aivan voimalan lähituntumaan.

Hankealue ei rajoitu maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin.

Lausuma perinteisestä maatalousympäristöstä on häilyvä. Tilojen vähentyessä ja tuotantotekniikoiden ke-
hittyessä termiä perinteisestä maaseutumaisemasta ei voida pitää vakiona. Perinteiden vaaliminen edellyt-
tää maaseudun kehittymistä.

Hallinto-oikeuden tulisi suorittaa alueella katselmus.

Tuori on toimittanut hallinto-oikeudelle 8.4.2010 saapuneen lisäkirjelmän.

Museoviraston rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskeva alueluokitus on muuttunut. Ennen valtakunnalli-
sesti arvokkaiksi luokitellut kohteet Kirkkojärven kulttuurimaisema, Jalkavalan Koppelo ja Leppälampi-
Taipale on poistettu listalta valtioneuvoston päätöksessä, joka tuli voimaan 1.1.2010.

Tuori on toimittanut hallinto-oikeudelle 9.8.2010 saapuneen lisäkirjelmän.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen katselmuksen toimittamisesta.

Hallinto-oikeus kumoaa ympäristökeskuksen päätöksen.

Perustelut Katselmus

Asian ratkaisemisen kannalta tarpeelliset seikat ilmenevät asiakirjoista. Katselmuksen toimittaminen on il-
meisen tarpeetonta.

Sovellettavat oikeusohjeet

YVA-lain 4 §:n 1 momentin mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja
niiden muutoksiin, joista Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpaneminen edellyttää
arviointia taikka joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Suomen luonnon ja
muun ympäristön erityispiirteiden vuoksi. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavista hank-
keista ja niiden muutoksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Samanaikaisesti 2 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen
hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun olennaiseen muutok-
seen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset
huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia
ympäristövaikutuksia.

Samanaikaisesti 3 momentin mukaan harkittaessa vaikutusten merkittävyyttä yksittäistapauksessa on sen
lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutus-
ten luonne. Harkintaperusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

YVA-asetuksen 7 §:n mukaan harkittaessa arviointimenettelyn soveltamista yksittäistapauksessa ympäris-
tövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen on tarkas-
teltava erityisesti:

1) hankkeen ominaisuuksia, kuten

a) hankkeen koko;

b) yhteisvaikutus muiden hankkeiden kanssa;

c) luonnonvarojen käyttö;

d) jätteen muodostuminen;

e) pilaantuminen ja muut haitat;

f) onnettomuusriskit ottaen erityisesti huomioon käytettävät aineet ja tekniikat;

2) hankkeen sijaintia, kuten

a) nykyinen maankäyttö;

b) alueen luonnonvarojen suhteellinen runsaus, laatu ja uudistumiskyky;

c) luonnon sietokyky ottaen erityisesti huomioon

- kosteikot,
- rannikkoalueet,
- vuoristo- ja metsäalueet,
- luonnon- ja maisemansuojelualueet,
- lain nojalla luokitellut tai suojellut alueet,
- alueet, joilla yhteisön lainsäädännössä vahvistetut ympäristön tilaa kuvaavat ohjearvot on jo ylitetty,
- tiheään asutut alueet sekä
- historiallisesti, kulttuurisesti tai arkeologisesti merkittävät alueet;

3) vaikutusten luonnetta, kuten

- a) vaikutusalueen laajuus ottaen huomioon vaikutuksen kohteena olevan väestön määrä;
- b) valtioiden rajat ylittävä vaikutus;
- c) vaikutuksen suuruus ja monitahoisuus;
- d) vaikutuksen todennäköisyys;
- e) vaikutuksen kesto, toistuvuus ja palautuvuus.

Hanketta ja sen sijaintia koskevat tiedot

Valituksenalaisessa päätöksessä hankkeesta todetaan muun ohella seuraavaa:

Alustavan hankesuunnitelman mukaan hankkeessa on kyse 4-5 tuulivoimalan rakentamisesta Sastamalan kaupungin Kittilän kylään tiloille RN:ot 12:41, 3:88, 19:5 ja 2:106. Tuulivoimaloiden teho on 2-3 MW. Voimaloiden napakorkeus on 100-120 metriä ja roottorin läpimitta 80-100 metriä. Voimaloiden kokonaiskorkeus on noin 140-170 metriä. Hankealueen länsipuolella sijaitsee nykyisin yksi noin 65 metriä korkea tuulivoimala.

Hankealue on 20 hehtaaria. Hanke sijoittuisi kahden puolen Irriäistietä viidelle erilliselle kalliolle. Voimaloiden perustukset ankkuroitaisiin kallioihin porattaviin reikiin. Rakentaminen ja voimaloiden huolto edellyttävät pintaleveydeltään noin 6 m leveät tiet Irriäistieltä kallioiden päälle. Rakentamisvaiheessa ei olisi tarvetta louhia kalliota, poikkeuksena voisi olla tilanne, jossa perustusta tai tielinjalla olevaa maastoa joudutaan ta-soittamaan.

Sähkötolppalinjat (korkeus noin 10 m) noudattaisivat pääosin Irriäistien linjaa. Vaihtoehtoisesti rakennetaan maakaapeli, joka voidaan peittää tien sivuun kalliokohdissa ja suojata hiekalla/betonilla. 20 kV:n sähkölinjat liitettäisiin olemassa olevaan Sävin muuntamoon, ja nykyistä sähkölinjaa voitaisiin hyödyntää.

Irriäistien pohjoispuolella lähellä hanke-alueita sijaitsee suljettu kaatopaikka ja entinen haulikkoampumara-ta. Irriäistien eteläpuolen Kortesuon ja Peräsuon kalliot kuuluvat kokonaisuuteen, joka on luokiteltu arvokkaaksi kalliialueeksi. Muutoin hankealueen lähiympäristö on havupuuvaltaista metsätalousmaata ja haja-asutusalueita tai asumaton aluetta.

Suunnitellusta hankealueesta noin 3 kilometrin säteellä asuu noin 500-600 henkilöä. Suodenniemen maa-seututaajaman pientaloasutusta sijaitsee noin 1100-1600 metrin etäisyydellä lähimmistä suunnitelluista sijoituspaikoista ja noin 1700-1900 metriä etäisimmistä sijoituspaikoista. Suodenniemen keskusta on 1,8-2,6 km luoteeseen hankealueesta. Lähin koulu on 1700 metriä lähimmästä sijoituspaikasta.

Hankealue on haja-asutusalueella ja osin haja-asutusalueen ulkopuolella. Lähimmät yksittäiset asunnot sijaitsevat Irriäistien varrella noin 550 ja 700 metrin etäisyydellä lähimmistä suunnitelluista sijoituspaikoista ja noin 1-1,5 km etäisyydellä neljästä muusta hankesuunnitelman sijoituspaikasta. Kilometrin etäisyydellä hankealueen länsiosasta luoteeseen sijaitsee yhteensä alle 10 asuinrakennusta ja alle 10 vapaa-ajanrakennusta.

Suodenniemellä lähimmät vapaa-ajan rakennukset sijaitsevat noin 850, 900, 1100 ja 1350 metrin etäisyyksillä hankkeesta (Paisjärvi, Järvenpää ja Kuusjärvi, Irriäisjärvi, Jyrmysjärvi). Loma-asuntoja sijaitsee runsaasti Kourajärvellä ja sen takana 1,5-2 km:n etäisyydellä sekä Kirkkojärven rannoilla 2,5-4 km:n etäisyydellä. Mouhijärvi sijaitsee noin 3,5 km:n ja pienten järvien ryhmä on 1,3-2,5 km:n etäisyydellä (Iso- ja Pie-ni-Suksijärvi, Pohjusjärvi, Hiki-Suittu). Näillä alueilla sijaitsee noin 100 vapaa-ajan rakennusta, joista hankealueesta itään sijaitsevilla pikkujärvillä 20-30.

Vaikutusalueella sijaitsee kaksi valtakunnallisesti merkittävää kulttuurimaisemaa (Leppälampi-Taipale, Kirkkojärvi) sekä Koppelon tila. Maakuntakaavaan kohteet on merkitty maakunnallisesti merkittävänä kulttuurimaisema-alueina. Leppälammen- Taipaleen-Kirkkojärven maisemakokonaisuus ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue (MY, akm161) rajautuu Suodenniemen taajamaan, ja alue sijaitsee noin 1,5-7 kilometrin etäisyydellä hankealueesta. Rajaukseen sisältyy mm. Suodenniemen kirkko. Kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue ja miljöökohde Koppelo, Jalkavaala (MY, akm160) Kourajärven ja Paisjärven kannaksella on noin 1,2 km etäisyydellä. Hankkeesta vastaava asuu Koppelon tilalla, ja läheisellä kalliolla (90 mp, 65 m Kourajärvestä) on nykyisin tilan 65 metriä korkea tuulivoimala. Mouhijärvellä sijaitseva valtakunnallisesti merkit-

tävä kulttuurimaisema (akv098) on noin 7 kilometrin etäisyydellä.

Hankealue kuuluu osittain Hautavuoren kalliomaastoon sekä osittain Iso Punapään Pikku Punapään kallioalueeseen, jotka on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa merkitty valtakunnallisesti arvokkaiksi kallioalueiksi. Hautavuoren kalliomaasto (ge2-104) on maakuntakaavan selostuksessa luokiteltu erittäin arvokkaaksi kallioalueeksi ja Iso Punapää Pikku Punapää (ge2-47) arvokkaaksi kallioalueeksi.

Kantatie 259 kulkee noin 1 kilometrin etäisyydellä. Tien keskimääräinen vuorokausiliikenne on noin 1000 ajoneuvoa, ja vastaava meluvyöhykkeen leveys karkeasti arvioituna 250 metriä. Irriäistien kautta on kulku Järvenpään ja Kuusjärvelle (Irriäisjärvelle).

Hanketyypin keskeiset ympäristövaikutukset

Valituksenalaisessa päätöksessä hanketyypin keskeisistä ympäristövaikutuksista todetaan muun ohella seuraavaa:

Maisemavaikutus

Hankkeen lähellä, 0-3 km:n etäisyydellä tuulivoimala on kaiken tyyppi sissä maisemissa dominoiva elementti. Noin 3-7 km:n etäisyydellä tuulivoimala näkyy hyvin, mutta sen kokoa on vaikea hahmottaa ja 6-12 km:n etäisyydelle se näkyy selvästi, mutta maiseman muut elementit vähentävät sen dominanssia. Kauempana tuulivoimala näyttää pieneltä kaukaisessa horisontissa ja maiseman muut elementit vaikuttavat siten, että tuulivoimalaa on vaikea huomata tai hahmottaa.

Vaikutusten luonne liittyy suureen kokoon. Korkeus ja leveys on mittatikki, johon ympärillä olevat maisemaelementit vertautuvat, suuri hanke kutistaa maisemaa. Hankkeen ja olemassa olevien maisemaelementtien välille syntyy kilpailu mittakaavallisesti ja symbolisen merkityksen suhteen. Hankkeen maisemavaikutus muuttuu haitalliseksi, jos se alkaa alistaa tai hallita maisemakuvaa ja sen yksittäisiä elementtejä.

Melu (keskiäänitaso, häiritsevyys, havaittavuus)

Suuren yksittäisen maalle rakennetun tuulivoimalan melualue voi ulottua asuinalueen ja virkistysalueen yöajan melutason ohjearvojen 50 ja 40 dB(A) mukaan voimalan äänitehotasosta, 100-105-110 dB L_{WA}, riippuen noin 200-300-600 metrin ja 550-950-1600 metrin etäisyydelle, mutta melu (30/35 dB(A)) on havaittavissa ja voi olla häiritsevää kauempanakin, hiljaisilla alueilla. Tuulivoimalapuiston muodosta riippuen yksittäiset voimalat voivat yhdessä voimistaa melutasoa ja laajentaa melualueita.

Valo ja varjo

Valon ja varjon vilkkuminen tuulivoimalan lähialueella syntyy auringon paistaessa tuulivoimalan takaa. Roottorin lapojen pyöriminen aiheuttaa liikkuvan varjon, joka voi ulottua useiden satojen tai tuhansien metrien päähän tuulivoimalasta auringon kulmasta riippuen. Suurien voimaloiden liikkuvan varjon vaikutusalue voi ulottua 2-3 kilometriin. Vilkkuminen on tyypillisintä kevättalvella ja loppusyksyllä auringon paistaessa matalalta.

Linnusto

Tuulivoiman vaikutukset linnustoon voidaan jakaa lintujen törmäyksiin tuulivoimaloihin sekä vaikutuksiin linnuston pesimis- ja elinympäristöihin. Törmäysriskiin vaikuttaa mahdollinen sijainti muuttoreitillä, päiväpeitolintujen esiintyminen alueella sekä uhanalaiset populaatiot tai lintutihentymät alueella ja noin kilometrin etäisyydellä. Tuulivoimalapuiston rakentamisen aiheuttamat häiriöt sekä valmiin tuulipuiston huolto ja tieverkosto vaikuttavat luontoon ja linnustoon kuten muukin rakentaminen. Usein nämä vaikutukset ovat merkittävämpiä kuin suorien törmäyksien aiheuttamat vaikutukset. Paikallinen lintupopulaatio voi häiriintyä tai tuhoutua, jos voimala tai sen rakentamisen aikaiset järjestelyt tuhoavat pesimäpaikan tai rakentamisen aikainen häiriö tuhoaa pesintöitä.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

Tuulivoimarakentamista ei ole mainittu YVA-asetuksen hankeluettelossa.

Sillä, että ympäristöministeriössä valmistellaan YVA-asetuksen muutosta, jossa tuulivoimaloiden YVA tulisi pakolliseksi tietyn suuruusluokan hankkeiden osalta, ei ole asiassa ratkaisevaa merkitystä.

Kysymys harkinnanvaraisen YVA:n tarpeesta ratkaistaan tapauskohtaisesti eikä valituksessa mainituilla muilla YVA-päätöksillä ole ratkaisevaa merkitystä tämän asia harkinnan kannalta.

Alueen kulttuurimaisemien luokitus maakuntakaavassa ja valtakunnallisissa alueiden käyttötavoitteissa

Valtioneuvosto on päätöksellään 22.12.2009 hyväksynyt valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen inventoinnin vuodelta 1993 korvaamisen uudella vuonna 2009 valmistuneella inventoinnilla.

Valituksenalaisessa päätöksessä mainitut Kirkkojärven, Koppelon ja Leppälampi-Taipaleen kulttuurimaisemat eivät ole mukana uuden hyväksytyin inventoinnin kohdeluettelossa.

Valituksenalaista päätöstä tehtäessä edellä mainitut kulttuurimaisemat ovat olleet inventoinnissa mainittuja valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Ympäristökeskus ei ole valituksenalaista päätöstä tehdessään muuttanut tai sekoittanut alueiden luokituksia.

Mainitut kulttuurimaisemat on siis valituksenalaista päätöstä tehtäessä tullut ottaa huomioon valtakunnallis-

ten alueidenkäyttötavoitteiden kautta. Ne eivät kuitenkaan enää ole mukana uuden inventoinnin kohdeluettelossa ja niiden merkitys kulttuurimaisemana on siten muuttunut.

Kuitenkin Leppälammen- Taipaleen-Kirkkojärven maisemakokonaisuus ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue (MY, akm161) sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue ja miljöökohde Koppelo, Jalkavala (MY, akm160) on otettava asiaa nyt hallinto-oikeudessa harkittaessa huomioon maakunnallisesti arvokkaina kulttuurimaisema-alueina.

Maisemahaitta ja muut hankkeen vaikutukset

Hanke ei sijaitse maakunnallisesti merkittävillä maisema-alueilla. Leppälammen-Taipaleen-Kirkkojärven maisemakokonaisuus ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue (maakuntakaavassa MY, akm 161) rajautuu Suodenniemen taajamaan lähimmillään noin 1,5-1,7 kilometrin etäisyydellä hankealueesta. Hankkeen mukaiset tuulivoimalat näkyvät tälle alueelle, mutta maisemallisen haitan merkitystä vähentää se, että merkittävin osa kyseistä maisemakokonaisuutta sijaitsee taajaman toisella puolella usean kilometrin etäisyydellä hankkeesta poispäin. Kulttuurihistoriallisesti merkittävä Koppelon kohde (maakuntakaavassa MY, akm160) sijaitsee noin 1,2 kilometrin etäisyydellä hankealueesta.

Suunnitellusta hankealueesta noin 3 kilometrin säteellä asuu noin 500-600 henkilöä. Lisäksi lähijärvillä sijaitsee noin 100 vapaa-ajan asuntoa. Alueella sijaitsee jo yksi pienempi tuulivoimala. Muutoin alue on tavanomaista maaseutumaista pelto- ja metsämaisemaa.

Lisäksi hanke sijoittuu osittain Pirkanmaan maakuntakaavaan merkittyjen Hautavuoren kalliomaaston (ge2-104) ja Pikku Punapään kallioalueen (ge2-047) alueelle. Hanke ei kuitenkaan muuta kallion geologisia arvoja.

Kokonaisuutena arvioiden, ja erityisesti huomioon ottaen hankkeen pienehkö koko tuulivoimapuistona sekä etäisyys arvokkaista maisema-

alueista ja tiheämmästä asutuksesta, hankkeen maisemalliset vaikutukset eivät ole sellaisia, että hanke aiheuttaa YVA-lain 4 §:n 2 momentin mukaisten pakollisen YVA:n vaativien hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Edelleen, kun otetaan huomioon hankkeen pienehkö koko tuulivoimapuistona ja sen etäisyys erityisesti taajaman asuinalueesta, ei myöskään hankkeen melun eikä mahdollisen valon ja varjon vilkkumisen voida katsoa aiheuttavan YVA-lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Hankkeeseen liittyvien teiden ja voimajohtojen maisemallinen merkitys on niin vähäinen, ettei niillä ole tässä asiassa ratkaisevaa merkitystä.

Edellä olevan perusteella ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ei tarvitse hankkeen osalta suorittaa.

Ympäristökeskuksen päätös on lainvastainen ja se on kumottava.

Sovelletut oikeusohjeet Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 4 § 1, 2 ja 3 mom

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 6 §, 7 § Hallintolainkäyttölaki 38 § 1 mom, 41 §

MUUTOKSENHAKU Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hakea hallinto- ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 6 §:n 1 momentin nojalla tekemän päätöksen.

Valitusosoitus on liitteenä (hallintovalitus).

Esittelijä Antti Savolainen

Päätöksen tekemiseen ovat osallistuneet hallinto-oikeuden jäsenet

Ulla-Maarit Heljasvuori, Kari Tornikoski, Maija-Liisa Marttila, Tuula Lunden, Marjo Koivu, Elina Tanskanen ja Tuomas Salo.

JAKELU

Päätös muutoksenhakija

Jäljennös Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

as